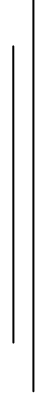
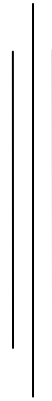

व्यास नगरपालिकाको ३३ औं नगर सभामा
प्रस्तावित

आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को
नीति तथा कार्यक्रम

व्यास नगरपालिका
दमौली, तनहुँ,
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
२०७७ आषाढ १०

नगर सभाका अध्यक्षज्यू,
सम्पूर्ण नगर सदस्यज्यूहरु,

१. २०४८ साल चैत्र ३० गते स्थापना भएको तनहुँको पहिलो नगरपालिकामा हामीहरु आज तेत्तीसौं नगर सभामा छौं । स्थानीय तहको पुनर्संरचना पछिको यो सातौं नगर सभामा व्यास नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको महशुस गरेको छु ।
२. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था स्थापना गर्नका लागि जीवन वलिदान गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात, अज्ञात शहिदहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । शहिद वेपत्ता तथा घाइते परिवार प्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्दै व्यास नगरपालिकाको स्थापना र विकास अभियानमा अगुवाई गर्नुहुने सम्पूर्ण अग्रज एवं पूर्व जनप्रतिनिधिज्यूहरुको योगदानको उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु ।
३. विश्वव्यापी महामारीको रुपमा फैलिएको कोरोना भाइरस रोग (कोभिड-१९) को संक्रमणबाट मानव जाति एवं मानव सभ्यता माथि नै अकल्पनीय संकट आइपरेको विदितै छ । महामारी विरुद्ध व्यास नगरपालिकाले आफ्नो सम्पूर्ण क्षमता, श्रोत र साधनका साथ जुटिरहेको यस कठिन घडीमा व्यास नगर सभाको यो बैठकबाट प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमले कोभिड १९ बाट नगरवासीको जीवन रक्षा गर्ने र महामारीबाट सिथिल भएको नगरपालिकाको अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउने लक्ष्य लिएको छ ।
४. यो नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दा नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्था ऐन, २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, विद्यमान राष्ट्रिय, प्रादेशिक, नगरपालिकाको स्थानीय नीतिहरु र दिगो विकासका लक्ष्यहरु (SDG) मा रहेका प्रावधानहरुको सिमा भित्र रही तयार गरिएको छ ।
५. संकटको यस घडिमा एकजुट भई महामारीको रोकथाम, नियन्त्रण र उपचारको कार्यमा अग्रपङ्तिमा रही अहोरात्र खटिनु हुने चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, सरसफाईकर्मी, एम्बुलेन्स लगायतका चालकहरुले पुऱ्याउनु भएको योगदानको उच्च प्रशंसा गर्दछु । जोखिमपूर्ण यस घडिमा आ-आफ्नो तहबाट खटिनु हुने जनप्रतिनिधि, राजनतिक दल, सञ्चारकर्मी, उद्योगी व्यवसायी, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज लगायत व्यक्ति, संघ संस्थालाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । व्यास नगरपालिकाले स्थापना गरेको कोभिड-१९ नियन्त्रण तथा उपचार कोषमा स्वैच्छिक रुपमा योगदान गर्नुहुने वित्तीय संस्था, व्यक्ति तथा संघ संस्था एवं स्वास्थ्य सामग्री तथा जिन्सी सामान सहयोग गर्नुहुने सबै महानुभाव प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । महामारीबाट सुरक्षित राख्न लागु गरिएको लकडाउनको पालना गर्नुहुने सम्पूर्ण नगरवासी प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । आगामी दिनमा पनि व्यास नगरपालिकाले महामारी विरुद्ध चाल्ने सुरक्षाका उपायहरुमा नगरवासीको साथ सहयोग रहिरहने विश्वास व्यक्त गर्दछु ।

सभाध्यक्षज्यू,

६. नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले प्रदान गरेको विधायिकी अधिकार समेत प्रयोग गरी हालसम्म १५ वटा ऐन, ६ वटा नियमावली, २३ वटा कार्यविधि, ६ वटा निर्देशिका ४ वटा दिग्दर्शन एवं मापदण्डहरु गरी जम्मा ५४ वटा ऐन, नियम तयार गरिएको छ । उक्त ऐन नियम मध्ये २ वटा खारेज भई नयाँ निर्माण गरिएको छ ।

७. यस नगर सभाले गतवर्ष ३१ औं नगर सभामा सबै वडा कार्यालयहरु आ.व.२०७६।०७७ मा आफ्नै भवनबाट सञ्चालन गर्ने लक्ष्य लिई काम गरेकोमा लकडाउनका कारणले अन्तिम चरणमा पुगेको वडा नं.५ को भवन, निर्माणाधीन वडा नं.९ को भवन पुरा भई कार्यालय सञ्चालन गर्न बाँकी रहेको छ भने वडा नं.१ को जग्गा व्यवस्थापन भई भवन निर्माणको टेण्डर प्रकृया समेत सम्पन्न भइसकेको छ । अन्य वडा कार्यालयहरु आफ्नै भवनमा सञ्चालन भएका छन् ।
८. व्यास नगरपालिकाले चालु आर्थिक वर्षमा ३६ वटा योजनाहरु टेण्डर प्रकृयाबाट कार्य अधि बढाइएको, उपभोक्ताहरुबाट ६४३ वटा योजनाहरु सम्पन्न एवं सञ्चालन भइरहेको छ । यी योजनाहरुमा वडा स्तरीय, नगर स्तरीय, प्रदेश स्तरीय र संघबाट प्राप्त समपुरक, पूर्वाधार विकासका योजनाहरु रहेका छन् । लकडाउनका कारण ३१० योजनाहरु क्रमागत योजनाको रुपमा आगामी आर्थिक वर्षमा निरन्तरता हुने देखिन्छ । सडक, खानेपानी, सामुदायिक भवन एवं नगरपालिकाको वडा तथा स्वास्थ्य भवन निर्माणका कार्यहरु सम्पन्न गरिएका छन् । युवा, बालबालिका, अपाङ्गता, महिला, जनजाती, दलित उत्थान, सिप विकास, पर्यटन क्षेत्र, कृषि, पशु र शिक्षा क्षेत्र विकासका कार्यक्रमहरु सम्पन्न गरिएका छन् ।
९. व्यास नगरपालिकाको विकास अभियानमा अन्तर्राष्ट्रिय विशेषज्ञ सेवाका लागि अष्ट्रेलियन स्वयंसेवक शहरी विकास विज्ञ श्री स्टेफेनी हार्डर, कृषि पर्यटन विज्ञ श्री एण्ड्रेउ बोलम, जापानीज सरसफाई अधिकृत श्री आकाने मारियामाले आफ्नो विशिष्ट सेवा प्रदान गर्नु भएकोमा धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । कोरोना भाइरसको महामारीले सेवा अवधि नसकिदै उहाँहरु आफ्नो देश फर्कनु भएको छ, आशा छ उहाँहरु नेपाल फर्की आफ्नो कार्यमा निरन्तरता दिनुहुनेछ ।
१०. यसै वर्ष व्यास नगरपालिकाका नगर प्रमुख श्री वैकुण्ठ न्यौपानेले UCLG ASPAC ले आयोजना गरेको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी फिलिपिन्सको राजधानी मनिलामा भएको अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन र GPM (Global Parliament of Mayors) को कार्यकारीणी सदस्यको हैसियतमा दक्षिण अफ्रिकाको डर्वान शहरमा भएको अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनमा सहभागी हुनु भएकोले व्यास नगरपालिकालाई विश्वस्तरमा परिचित गराउने कार्यमा सहयोग पुगेको छ ।
११. खेलकुदको क्षेत्रमा शहिद दिवसका दिन भएको मानुङकोट-पुलिमराङ अल्ट्रा म्याराथन र व्यास ८ पुलिमराङ स्थित शहिद पार्कको नेपालका पूर्व उपप्रधानमन्त्री एवं माननीय सांसद प्रकाशमान सिंहले उद्घाटन गर्नुभई सम्पन्न भएको थियो । अन्तर्राष्ट्रिय नारी दिवसका दिन महिला म्याराथन प्रतियोगिता व्यास गुफा-तनहुशुर गर्ने गरी तयारी भइरहेकोमा कोरोना भाइरसका कारण स्थगन गर्नु परेको थियो । यसै वर्ष माध्यमिक विद्यालय स्तरीय नगर प्रमुख कप छात्र फुटवल प्रतियोगिता, उपप्रमुख कप छात्रा फुटवल प्रतियोगिता, राष्ट्रपति रनिङ सिल्ड प्रतियोगिता सम्पन्न भएका थिए । यस कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने निर्मल माध्यमिक विद्यालयलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।
१२. व्यास नगरपालिकाले प्रजातन्त्र दिवस फाल्गुण ७ को सन्दर्भमा बहुसांस्कृतिक सम्मेलनको आयोजना गरी अनसन चौतारीको खुला चउरमा सम्पन्न गरेको थियो । व्यास नगरपालिकाको सम्पूर्ण जात जातिको पहिचान खुल्ने उक्त सम्मेलनमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने लोक दोहोरी प्रतिष्ठान तनहुँलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । यसै आर्थिक वर्षमा व्यास जन्मभूमिमा

अन्तराष्ट्रिय स्तरको सनातन धर्म सम्मेलनको आयोजना गरी व्यास जन्मभूमिमा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्य राखी कार्यक्रम अघि बढाइएकोमा लकडाउनका कारण स्थगन हुन पुगेको पनि स्मरण गर्दछु ।

१३. व्यास नगरपालिकाले सम्भावित शहरी विकासका क्षेत्रमा जग्गा विकास आयोजना सञ्चालन गर्न व्यास ११ को रानीगाउँ, व्यास १० को बैरेनी, व्यास ५ को मानुङ र व्यास ६ को शिशाघाट क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखेर कार्य भइरहेको छ । यस कार्यमा भूकम्प प्रविधि राष्ट्रिय समाज नेपालबाट प्राप्त प्राविधिक सहयोगका लागि धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।
१४. व्यास नगरपालिकाले दीर्घकालीन सोचका साथ प्रारम्भ गरेको व्यास ११ को प्राचिन तनहुँशुर जाने खड्गकाली मार्ग कालोपत्रे निर्माण कार्यक्रम संघीय सरकारको समपुरक सहयोगमा, व्यास १० स्थित नारेश्वर ताल निर्माण र व्यास १४ स्थित केशवटार मार्ग कालोपत्रे निर्माणमा गण्डकी प्रदेश सरकारको सहयोग र प्रदेश सरकारसँगको सहभागितामा मादी नदी बहुउद्देश्यीय एकीकृत परियोजनाको थालनी गरिएको छ । साथै आगामी वर्षको विशेष योजनामा खानेपानी, सिंचाई र कोल्ड स्टोरेजका योजनाहरूमा प्रदेश सरकारको सहभागितामा पहल समेत गरिएको छ । मादी नदी बहुउद्देश्यीय एकीकृत परियोजना निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने योजना आयोगका पूर्व उपाध्यक्ष श्री जगदीशचन्द्र पोखेल, पूर्व सचिव श्री किशोर थापा, वरिष्ठ इन्जिनियर श्री उनम प्रधान, श्री देव महर्जन, प्रथम नगर प्रमुख श्री ताराप्रसाद श्रेष्ठ, पूर्व नगर प्रमुख श्री ध्रुव वाग्लेलाई विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।
१५. नगरपालिकाको न्यायिक समिति अन्तर्गतका दायित्वहरूलाई परिस्कृत र मेल मिलाप कार्यलाई विश्वसनीय बनाउनको लागि मेलमिलाप प्रवर्द्धन समितिबाट ४८ घण्टे तालिम सम्पन्न भएको थियो । यस कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने उच्च अदालत पाटनका पूर्व मुख्य न्यायाधिश श्री केशरीराज पण्डित, तनहुँ जिल्ला अदालतका जिल्ला न्यायाधिश श्री दुर्गाप्रसाद हुंगेल र शान्तिका लागि समग्र विकास तनहुँ की श्री विद्या खनाल लगायतलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।
१६. व्यास नगरपालिका वडा नं.५ स्थित टेकन थुम्कीमा फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना गर्न गरिएको अध्ययनका अतिरिक्त वैकल्पिक स्थानको पनि खोजी भइरहेको छ ।
१७. व्यास नगरपालिका भित्र युवाहरूको खेलकुद प्रतिको रुचीलाई ध्यानमा राखी विपिन वाटिका खेलकुद मैदान, पराशर पार्क खेलकुद मैदान, चिन्टुटार खेल मैदान, माथिल्लो भतेरी खेलकुद मैदान, डिहीगाउँ खेलकुद मैदान कोलहुङ्गा क्रिकेट मैदानलाई स्तरीकरण गरिएको छ ।
१८. सञ्चार क्षेत्रसँग व्यास नगरपालिकाले सहकार्य गरी सम्बन्ध विकास गर्न विभिन्न गतिविधिहरू भइरहेको छ ।
१९. व्यास नगरपालिकामा हाल विभिन्न स्तरका कर्मचारीहरूले सेवा प्रदान गरिरहनु भएको छ । संघ, जिल्ला समन्वय समितिबाट समायोजन भई आउनु हुने कर्मचारी र स्थानीय रूपमा कार्यरत कर्मचारीहरूको सेवालार्थ परिस्कृत गरी आवश्यक सुरक्षा र आत्म सम्मानपूर्वक काम गर्ने वातावरण निर्माण गर्न स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा आधारित भई संगठन व्यवस्थापन अध्ययन प्रतिवेदन (O & M) तयार गरिएको छ । उक्त प्रतिवेदनलाई आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ देखि क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछ । यस कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने पूर्व सहसचिव डा. नारायण थापा र श्री गुरुप्रसाद सुवेदी प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

अध्यक्ष महोदय,

२०. व्यास नगरपालिकाले विगत वर्षहरूमा हासिल गरेका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूको जगमा तयार गरेको आगामी वर्षको व्यास नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभामा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

स्वास्थ्य क्षेत्र

२१. विश्वव्यापी रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को महामारीबाट नगरवासीको जीवन रक्षाका लागि व्यास नगरपालिका प्रतिबद्ध रही नगरपालिकामा रहेका सम्बद्ध निकाय, वडा समिति, स्वास्थ्य संस्थाहरू लगायतका शाखा, उपशाखाहरूसँग आवश्यक समन्वय र सहयोग गरी कोरोना भाइरसको रोकथाम, नियन्त्रण र उपचारको कार्यलाई प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिने छ । यस कार्यमा दमौली स्थित दमौली अस्पताललाई व्यास नगरपालिका अन्तर्गत सञ्चालनको जिम्मेवारी लिने गरी गण्डकी प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरिने छ र उक्त अस्पताललाई ५० वेडको अस्पतालमा विकसित गर्न पहल गरिने छ ।
२२. कोरोना भाइरसका कारणले दैनिक गुजारा गर्न कठिन भएको विपन्न तथा मजदुर श्रमिक वर्गमा उचित राहतको व्यवस्था मिलाइने छ । कोरोना भाइरसको विरुद्धको अभियानमा अग्रपङ्क्तिमा रहेर कार्य गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, सरसफाईकर्मी, सञ्चारकर्मी, सम्बन्धित वाहन सञ्चालन गर्ने चालकहरूको सुरक्षाका लागि जीवन विमा र जोखिम भत्ता उपलब्ध गराइने छ । साथै आवश्यक स्वास्थ्य उपकरण, सुरक्षा, परीक्षण सामग्री खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
२३. कोरोना भाइरसलाई नियन्त्रण एवं रोकथामका लागि तत्काल क्वारेन्टिन व्यवस्थापन गर्न सहयोग गर्ने आदिकवि भानुभक्त क्याम्पस, निर्मल माध्यमिक विद्यालय, सत्यवती माध्यमिक विद्यालय, मदर्शा प्राथमिक विद्यालय, अन्य संघ संस्था र आगामी दिनमा पनि क्वारेन्टिन व्यवस्थापन एवं संक्रमणको मात्रा बढ्दै जाने क्रममा आइसोलेसनमा राखी उपचार कार्य बढाउन सहयोग पुऱ्याउने मानव सेवा भवन व्यास गुफा दमौली र आदिकवि भानुभक्त क्याम्पसलाई धन्यवाद ज्ञापन गरिन्छ । नगरवासीको सुरक्षाका लागि यस कार्यलाई आवश्यक व्यवस्थाका साथ निरन्तरता दिइने छ । विद्यालय र क्याम्पस सञ्चालन हुने अवस्थामा वैकल्पिक व्यवस्था गरिने छ ।
२४. कोरोना भाइरसको विद्यमान संकटको घडिमा सावधानी र सचेतनापूर्वक नगरपालिका भित्र विकास निर्माणका कार्यहरू सुचारु गरिने छ । औषधी उपचारसँग सम्बन्धित व्यवसाय, आधारभूत खाद्य पदार्थ, उद्योग व्यवसाय, कृषि उत्पादनका कार्यलाई सुरक्षित तवरले सामाजिक दुरी कायम गर्दै सुचारु गर्न आवश्यक मल, बिउबिजन, कृषि औजारको सहज आपूर्ति गर्न सहजीकरण गरिने छ ।
२५. व्यास नगरपालिका अन्तर्गत रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको सेवालार्ई स्तरीकरण गर्दै हरेक वडामा स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको सहयोगमा सरुवा रोग लगायतका संक्रमणबाट नगरवासीलाई सुरक्षित राख्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ । वडामा रहेका स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्य स्वयंसेवी मार्फत विद्यालय र उच्च शिक्षा क्षेत्रमा समेत स्वास्थ्य सेवा विस्तार गरिने छ । आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितताको लागि अत्यावश्यक औषधी, स्वास्थ्य उपकरण तथा सामग्री आपूर्तिको व्यवस्था मिलाइने छ ।

२६. जटिल रोग लागेका विपन्न परिवारका नगरवासीलाई दिइँदै आएको सहयोगलाई निरन्तरता दिई, विपन्न परिवारका सुत्केरी महिला र निरन्तर डाइलासिस गर्नुपर्ने विपन्न परिवारका व्यक्तिलाई यातायात खर्च उपलब्ध गराइने छ ।
२७. व्यास नगरपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रयोगशाला विस्तार गरिने छ र भौतिक सुधारमा निरन्तरता दिइने छ ।

समाध्यक्षज्यू

कृषि क्षेत्र

२८. कोरोना भाइरसको संक्रमणले संसार भरकै अर्थतन्त्रमा व्यापक समस्या सृजना भइरहेको विद्यमान अवस्थामा यस नगरपालिका पनि अछुतो रहन सक्ने अवस्था छैन । व्यास नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने बाहिर विभिन्न क्षेत्रमा रहेका उत्साही जनशक्ति आफ्ना घर फर्कने अवस्था सृजना भएको छ । न्यूनतम पाँच हजार युवाहरु घर फर्कने आंकलन गरिएको छ । तत्काल उद्योग धन्दा चलन नसक्ने, पर्यटन क्षेत्रको विकास हुन नसक्ने अवस्थामा व्यास नगरपालिकाले निर्माण गरेको एकीकृत शहरी विकास योजनाले प्राथमिकतामा राखेको कृषि क्षेत्रको विकासमा व्यास नगरपालिका प्रतिवद्ध रही व्यवसायिक कृषि क्षेत्रको विकास गर्दै तत्काल रोजगारी सृजना गर्ने र खाद्यान्न, दुध, मासुमाछामा आत्म निर्भर नगरपालिका निर्माण गर्न नगरपालिका प्रतिवद्ध रहने छ ।
२९. व्यास नगरपालिकाको खाली जमिनलाई खेर जान नदिन र कृषि योग्य भूमिको पूर्ण उपयोग गरी कृषि उत्पादन गर्ने नीति कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । जैविक खेती प्रणालीमा जोड दिई तत्कालिन आवश्यक रासायनिक मल, उन्नत बिउको आपूर्ति तथा वितरण र सिंचाई क्षेत्रको विस्तार गरिने छ ।
३०. आगामी वर्ष व्यास नगरपालिकाले कृषि क्षेत्रमा थप आधुनिकीकरण, यान्त्रीकरण र विशिष्टीकरण गरी उत्पादन बृद्धिमा जोड दिइने छ । प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा शित भण्डार निर्माण गरी कृषि उत्पादन, फलफूल, तरकारीलाई सुरक्षित राखी नगरपालिकाको आपूर्ति व्यवस्थालाई सहजीकरण गरिने छ ।
३१. व्यास नगरपालिकाले कृषि तथा कृषिजन्य उद्यम व्यवसायलाई रोजगारीको मुख्य क्षेत्रको रूपमा विकास गर्नेछ । कृषि उत्पादनलाई सडकलन गर्न हरेक वडामा न्यूनतम एक सडकलन केन्द्र, बजारीकरणका लागि कृषि उपज ढुवानी गर्न कृषि एम्बुलेन्स र कृषि परामर्शका लागि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्र र सहकारी क्षेत्रसँग सहकार्य गरिने छ ।
३२. व्यास नगरपालिका भित्रका सबै वडाहरुमा हप्तामा एक पटक कृषि हाट बजार सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
३३. स्थानीय मौलिक खाद्यान्न, फलफूल, तरकारी वालीहरु, पशुपंक्षी पालन तथा मत्स्य पालनको पञ्जीकरण, अनुसन्धान, प्रवर्द्धन र बजारीकरणमा सहयोग पुऱ्याइने छ । त्यसका लागि आवश्यक सडक, विद्युत, सिंचाई, शित भण्डार, सडकलन बिक्री केन्द्र जस्ता पूर्वाधारको विकास गरिने छ ।
३४. कृषिमा आधुनिकीकरण गरी उत्पादन बढाउन जग्गा सम्याउने कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ । यसका लागि ट्याक्टर खरिद गरी वितरण गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।

३५. कृषि व्यवसाय गर्ने कृषकलाई बिउ बिजन दिइदै आएको र पशुपंक्षी पालन उत्पादनमा अनुदान उपलब्ध गराउने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
३६. व्यास नगरपालिकाको भू-धरातल, जलवायू र जैविक विविधताको अधिकतम उपयोग गरी भू-उपयोग नीति एवं कार्यक्रम ल्याइने छ । सार्वजनिक वन क्षेत्र, सडक किनारा, नदी उकास र उपभोगहिन सार्वजनिक सरकारी जमिनमा फलफूल र अन्य विरुवा रोप्ने र संरक्षण गर्ने कार्यक्रम अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने छ । निजी बाँझो जग्गा, खेतवारी, कान्ला, आलीमा दलहन, तरकारी, फलफूल र अन्य विरुवा लगाउने, शहरी क्षेत्रमा करेशावारी, कौशी र गमला खेती प्रवर्द्धन गरिने छ ।
३७. व्यवसायिक बाखा पालन, माछा पालन, स्थानीय जातको गाइभैंसी, बंगुर, कुखुरा पालन कार्यमा सहयोग पुऱ्याई पशुपंक्षी बजार प्रवर्द्धन गर्ने कार्य अधि बढाइने छ ।
३८. नगरपालिकामा सडकलन हुने कुहिने फोहोर मैला र व्यास १० स्थित दुम्सी बजार मादी नदी किनारमा रहेको छाडा तथा बृद्ध पशु व्यवस्थापन केन्द्रलाई सुदृढ गरी त्यसमा आधारित प्राङ्गारिक मल उत्पादन गरी वितरण गरिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
३९. गाउँ वस्तीबाट विस्थापित भएका नगरवासीलाई गाउँमै फर्काउने गरी गाउँ विकास कार्यक्रम ल्याइने छ ।
४०. व्यास नगरपालिका वडा नं.१० पोखेलफाँटमा रहेको गोवर्धन शर्मा कृषि अनुसन्धान केन्द्र लाई नमूना प्राङ्गारिक खेती प्रणालीको अध्ययन अनुसन्धान केन्द्रको रूपमा स्तरीकरण गरिने छ । यसमा संघ र गण्डकी प्रदेश सरकारका कृषि विज्ञहरूसँग समन्वय गरिने छ ।
४१. नगरपालिका भित्रका स्थानीय जातका फलफूल जस्तै बयेर, ऐसेलु लगायतका फलफूलहरु, स्थानीय जातका मास, पिंडालु, तरुल आदिको संरक्षण र विस्तार गर्ने कार्यमा वडासँग समन्वय गरी कार्यक्रम अधि बढाइने छ ।
४२. विगतका वर्षहरुमा जग्गा बाँझो रहेका जग्गामा खेती गर्ने किसानलाई सम्पत्ति एवं भूमिकर मिनाहा गर्ने नीति लिइने छ ।

पर्यटन क्षेत्र

४३. व्यास नगरपालिकाले नगरको विकासमा पर्यटन क्षेत्रलाई महत्वका साथ प्राथमिकतामा राखी धार्मिक, साँस्कृतिक, प्राकृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलहरुको पहिचान गरी पर्यटन क्षेत्रको विकासमा विशेष सहयोग गर्ने नीति लिइएको छ । पर्यटकीय पूर्वाधारको विकास गर्दा पुरातात्विक महत्वका धार्मिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक मठमन्दिर, गुम्बा र गुफा लगायतका नगरवासीका मौलिक साँस्कृतिको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिने छ ।
४४. व्यास जन्मभूमि, पराशर ऋषिको तपोभूमि पराशर क्षेत्र, छाब्दी बाराही मन्दिर, अकला मन्दिर, तनहुँशुर दरवार, गलेखामकोट, कर्लुङकोट कालिका, क्यामिन कालिका, कालिका शहिद जंगलपार्क, मानहुँ, पुलिमराड, वेनिकोट सिद्धगुफा, ॐ सिद्धेश्वरी राजापानी महादेव, छाङ्गा बाराही, सेती र मादी नदी, साँगे, बुल्दी, कलेस्ती, रिस्ती भ्यालीहरुको संरक्षण र विकास गरी पर्यटकीय क्षेत्रको विकासमा विशेष कार्यक्रमहरु ल्याइने छ ।
४५. व्यास नगरपालिका भएर बग्ने (करिब १८ कि.मी.) मादी नदीको बहुउद्देश्यीय विकासका लागि व्यास मादी नदी एकीकृत विकास परियोजना अन्तर्गत पर्यटन प्रवर्द्धन र कृषि क्षेत्रमा

विशेष कार्यक्रम ल्याइने छ । यस अन्तर्गत मादी नदीमा ताल निर्माण गरी जल विहारको आनन्द प्रदान गर्ने र स्थानान्तरण हुन लागेको प्याराग्लाइडिङलाई व्यास नगरपालिकामा भित्र्याई यस क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइने छ ।

४६. जीविकोपार्जन र रोजगारीको अवसर वृद्धि गर्न जल पर्यटन, कृषि पर्यटन, शैक्षिक पर्यटन, धार्मिक पर्यटन, खेल पर्यटन, ग्रामिण पर्यटन, साँस्कृतिक एवं प्राकृतिक पर्यटन व्यवसायको विविधीकरण तथा विस्तारमा जोड दिइने छ ।
४७. व्यास नगरपालिका भित्रका होटलहरु र होमस्टेलाई पर्यटनमैत्री स्वच्छ, सफा राख्न सहयोग प्रदान गरिने छ र प्राङ्गारिक कृषि उत्पादन र साना तथा घरेलु उत्पादनसँग आवद्ध गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ । व्यास १३ आँपशवाँरा स्थित नमूना दलित होमस्टे सञ्चालन गरिनेछ ।
४८. नगरपालिकाको सम्पूर्ण पर्यटकीय सम्पदा समेटिने भ्रमण पुस्तिका प्रकाशन गरी द ग्रेट हिमालय ट्रेलको सवट्रेलको रूपमा बुद्ध शान्ति पद मार्ग (मनाङको तिमाङ गाउँ-दमौली-लुम्बिनी) लाई नक्सांकन गरी व्यवस्थित गरिने छ ।
४९. पर्यटन प्रवर्द्धनका विभिन्न महोत्सवहरु सञ्चालनमा सहयोग पुऱ्याइने छ । खुला मानहुँ-पुलिमराङ अल्ट्रा म्याराथन प्रतियोगिता र महिला हाफ म्याराथन प्रतियोगिता जस्ता कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिइने छ । साथै दमौली-मानहुँ पद मार्ग निर्माण गरिने छ ।
५०. होमस्टे, होटलहरु दर्ता गरी व्यवस्थित गर्ने र नियमन एवं अनुगमनको कार्यक्रम तय गरी लागु गरिने छ । नगरपालिका भित्र स्तरीय होटल सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन दिइने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
५१. व्यास १० दुम्सीचौरमा पर्यटकीय प्रवर्द्धनका लागि नारेश्वर ताल निर्माण सम्पन्न गरिने छ । साथै मादी नदीको बहुउद्देश्यीय पर्यटन परियोजनाको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिने छ । साथै भानुघाँसी स्मारक पार्कलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने छ ।
५२. व्यास ऋषिको १०८ फिटको मूर्ति निर्माण गर्ने कार्यलाई अगाडि बढाइने छ । साथै विभिन्न स्थानमा स्थान विशेषको मौलिक परिचय दर्शाउने कलात्मक स्मारकहरु स्थापना गरिने छ ।
५३. व्यास नगर भित्रका सबै वडाहरुमा रहेका ऐतिहासिक र परम्परागत स्मरणीय स्थानहरुको पहिचान गरी त्यसको प्रचार प्रसार र संरक्षण गरिने छ । साथै नगरपालिका भित्र पर्यटन प्रवर्द्धन गर्नका लागि पर्यटन प्रवर्द्धन सूचना केन्द्र स्थापना गरिने छ । यस्तो सूचना केन्द्रबाट नगरपालिका भित्रका पर्यटकीय स्थलहरुको प्रचार प्रसार गर्न पथ प्रदर्शक व्यवस्था गरिने छ ।

शिक्षा क्षेत्र

५४. व्यास नगरपालिकालाई शैक्षिक हब निर्माण गर्नका लागि नगर शिक्षा योजना निर्माण गरी नगरपालिकामा रहेका क्याम्पस र विद्यालय शिक्षालाई गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाइने छ ।
५५. नगरपालिकामा रहेको एक मात्र सामुदायिक क्याम्पस आदिकवि भानुभक्त क्याम्पसलाई मानक विश्व विद्यालय निर्माण गर्न पूर्वाधार व्यवस्थापनमा सहयोग गरिने छ ।
५६. व्यास नगरपालिका भित्रका विद्यालयहरुमा राष्ट्रिय रूपमा नमूना विद्यालयको पूर्वाधारमा लागेका विद्यालयलाई सहजीकरण गरिने छ । विगत अवधिमा सामुदायिक विद्यालयमा गएका

अनुदानहरुको फछ्यौट प्रकृत्यामा सहजीकरण गरी शैक्षिक वेरुजु मुक्त गर्न आवश्यक कदम चालिने छ । बेरुजु फछ्यौट नगर्ने विद्यालयलाई नगरपालिकाको सहयोग बेरुजु फछ्यौट नहुँदासम्म स्थगित गरिने छ ।

५७. नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा रहेका सामुदायिक विद्यालयहरुबाट ५ वटा नगर स्तरीय नमूना विद्यालय छनौट गरी भौतिक तथा शैक्षिक स्तरीकरणमा विशेष कार्यक्रम लागु गरिने छ ।
५८. कक्षा ५ सम्मका सामुदायिक विद्यालयमा पढ्ने प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र समेतका विद्यालयहरुलाई संघीय सरकारको सहभागितामा दिवा खाजाको प्रबन्ध मिलाइने छ ।
५९. नगरपालिका भित्रका धार्मिक विद्यालयहरु, मातृ भाषामा शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालयहरु, सामुदायिक सिकाई केन्द्रहरु सञ्चालन गर्न सहयोग पुऱ्याइने छ ।
६०. व्यास नगरपालिका भित्रका यसै शैक्षिक सत्रदेखि कक्षा १ मा स्थानीय पाठ्यक्रम र माध्यमिक विद्यालयका कक्षा ११, १२ मा वेदव्यास सम्बन्धी अतिरिक्त पाठ्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
६१. व्यास नगरपालिकामा स्थायी बसोबास भई उच्च शिक्षामा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीलाई अनुसन्धान कार्यमा र नगरपालिका भित्रका विद्यालय तथा क्याम्पसमा अध्ययनरत कक्षा ११ र १२ का विपन्न वर्गका छात्रछात्राहरुलाई अनुसन्धान एवं छात्रवृत्ति सहयोग पुऱ्याइनेछ ।
६२. नगरपालिका भित्रका विद्यालयलाई प्रविधिमैत्री बनाई गुणस्तर विकासमा सहयोग पुऱ्याइने छ ।
६३. नगरपालिका भित्रका बाल विकास केन्द्रको व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
६४. व्यास नगरपालिका भित्रका संस्थागत विद्यालयहरुको सञ्चालन र व्यवस्थापनमा नियमनका लागि अनुगमन गरी स्तरीकरण गर्न र नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम पारिश्रमिक नघट्ने गरी शिक्षक व्यवस्था गर्न सहजीकरण गरिने छ ।
६५. व्यास नगरपालिका भित्रका विद्यालयहरुमा विद्यमान कोभिड-१९ को असर र प्रभावका बिच पठन पाठनको निरन्तरताका लागि वैकल्पिक अध्यापन कार्य गर्न विद्यालयहरुसँगको सहकार्यमा आवश्यक सहयोग पुऱ्याइने छ ।
६६. नगरपालिका भित्रका सबै शिक्षकहरुको क्षमता विकास गर्न विविध प्रशिक्षणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
६७. सबै विद्यालय व्यवस्थापन समितिको नगर शिक्षा ऐन र नियमावली अनुसार २०७८ जेठ महिना भित्र पुनर्गठन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
६८. व्यास नगरपालिकामा रहेका सबै माध्यमिक विद्यालयहरुमा (कक्षा ९-१२) बाल मञ्च गठन गरी नगर स्तरीय सञ्जाल समेत गठन गरिने छ । बालमैत्री नगरपालिका निर्माण गर्न आवश्यक पहल गरिने छ । यस कार्यमा सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञहरुको परामर्शमा विद्यालय र वडाहरुमा बाल मञ्चलाई कृयाशील बनाउने आवश्यक व्यवस्था गरिने छ ।
६९. विद्यालयहरुको नक्साङ्कन गरी विद्यार्थी संख्याको आधारमा शिक्षक समायोजन र विद्यालय समायोजन गर्न व्यवस्था मिलाइने छ ।

उद्योग क्षेत्र

७०. व्यास नगरपालिका भित्र सञ्चालित चुन ढुङ्गा उद्योग, विभिन्न स्तरका इटा उद्योग, ढुङ्गा र काठजन्य उद्योग लगायतका अन्य उद्योगहरूको कानून बमोजिम दर्ता, नियमन र अनुगमन गरी वातावरणमैत्री उद्योग सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याई उद्योगमैत्री नगरपालिका स्थापनामा जोड दिइने छ ।
७१. व्यास नगरपालिका वडा नं.५ को चिन्तुटार र वडा नं.१० को माथिल्लो भतेरी सिसौघारी हुँदै परेवारहसम्मको सार्वजनिक बगर जग्गालाई औद्योगिक ग्राम बनाउने कार्यमा सहयोग पुऱ्याइने छ ।

व्यवस्थित बसोबास र भूमि व्यवस्थापन:

७२. व्यास नगरपालिका भित्रको जमिनमा भू-उपयोगका विभिन्न क्षेत्रहरू कृषि, बसोबास, व्यवसायिक, औद्योगिक, वन र सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्रहरूको नक्साङ्कन गरिने छ । जग्गा खण्डीकरण गरिने र बाँझो राख्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिने छ ।
७३. व्यास नगरपालिका भित्र जग्गा विकास आयोजनालाई स्थानीयहरूसँग सहकार्य गरी अधि बढाइने छ । हाल रानीगाउँ, बैरेनी क्षेत्रको अध्ययन गर्ने कार्य सम्पन्न भइसकेको र मानुङ, शिशाघाट क्षेत्रको अध्ययन गर्ने कार्य हुने चरणमा रहेकाले सो ठाउँमा नमूना जग्गा विकास आयोजना सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
७४. व्यास नगरपालिका भित्रका भूमिहिन दलित, सुकुम्बासीको तथ्याङ्क सङ्कलन गरिने छ । सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबास गर्नेहरूलाई जग्गा वितरण गरी दर्ता गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याई जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपूर्जा वितरण गरिने छ । सार्वजनिक सरोकारका जग्गाहरू संरक्षण गर्ने अभियानमा नगरपालिका प्रतिबद्ध रहने छ । खोला खोल्साहरूको मापदण्ड अनुसार संरक्षण गरिने छ ।
७५. व्यास नगरपालिकामा निर्माण हुने घरलाई बलियो घर निर्माण र बलियो वस्ती निर्माण गर्ने कार्यमा घर निर्माण आचार संहितालाई कडाइका साथ लागु गरिने छ । शहरीकरण बढ्दै गएको हुँदा जग्गा पुनर्नापीको कार्यक्रम ल्याइने छ ।
७६. व्यास नगरपालिका वडा नं.२ र ३ को १० फुटे सडकमा बनेका घर जग्गाहरूको लगत लिई कानून बमोजिम घर नक्सा कायम गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
७७. खर एवं स्याउलाको छाना मुक्त नगरपालिका बनाउने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।

वनवातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

७८. व्यास नगरपालिका भित्रका जंगल, सामुदायिक वनहरूको वैज्ञानिक व्यवस्थापन एवं उपयोग सम्बन्धी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन अनुसार विभिन्न कार्यक्रमहरूलाई नगरपालिकाको एकीकृत विकास अभियानमा सहयोग पुऱ्याइने छ ।
७९. नगरको सुन्दरताका लागि सडक किनारा र पार्क तथा खुल्ला स्थानको प्राकृतिक सुन्दरता एवं वातावरणीय स्वच्छता कायम गर्न व्यास नगरलाई फुलैफुलको नगर बनाउन बहुउद्देश्यीय नर्सरी स्थापना गरिने छ ।

८०. व्यास नगरपालिकालाई प्लाष्टिक भोला मुक्त नगरपालिका बनाउन टोल विकास संस्थाहरु सँगको सहकार्य अघि बढाइने छ र वैकल्पिक भोला तयारी गर्नका लागि सहयोग प्रदान गरिने छ ।
८१. व्यास नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा रहेका सडकहरुको वर्गीकरण गरी सडक किनारामा हरियाली प्रवर्द्धन गर्नको लागि वृक्षारोपण गर्ने कार्यलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिने छ । यस कार्यमा नगरको सुन्दरताको लागि एकरूपता कायम गर्ने गरी नगरपालिकाबाट बोट विरुवाहरु उपलब्ध गराइने छ । यस्ता बोट विरुवाहरुको उत्पादन जग्गाधनीहरुले नै उपयोग गर्ने गरी संरक्षण कार्यक्रम ल्याइने छ । साथै नगरपालिकामा निर्माण हुने घरले निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र लिनु अघि नगरको हरियाली प्रवर्द्धन गर्न न्यूनतम दुई वटा बोट विरुवा लगाउनु पर्नेछ ।
८२. नगरपालिका भित्रका परम्परागत चौतारा र पोखरी संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरिने छ ।
८३. नगरपालिका भित्रका विभिन्न स्थानहरुको जैविक विविधता (बायोडाइभर्सिटी) को अध्ययन गरी संरक्षणको कार्यक्रम ल्याइने छ ।
८४. व्यास नगरपालिका भित्र वातावरणमैत्री विकास आयोजनाहरु सञ्चालन गर्न कार्यविधि बनाइने छ र वातावरण प्रतिकूल असर गर्ने गरी डोजर सञ्चालनलाई निरुत्साहित गरिने छ ।
८५. विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलसँग सम्बन्धित विभिन्न ऐन, नियम तथा कार्यविधि बनाई लागु गरिने छ ।
८६. व्यास नगरस्तरीय विपद् व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना गरी सचेतनामूलक कार्यक्रमका साथै उद्धार कार्यको व्यवस्था मिलाइने छ ।
८७. व्यास नगरपालिका भित्रका नदी खोलाको मापदण्ड कायम गरी नदी तथा खोला, मुहान संरक्षण र स्वच्छताको कार्यक्रमहरु ल्याइने छ ।
८८. नगरपालिकामा कुहिने र नकुहिने फोहोर सङ्कलन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
८९. व्यास नगरपालिकाका बजार क्षेत्रमा व्यवस्थित वधशालाको सञ्चालन गरी स्वस्थवर्द्धक मासु पसलहरुलाई व्यवस्थापन गर्न प्रोत्साहन गरिने छ । साथै मासु पसलहरुको नियमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
९०. विगत २८ वर्षको अवधिमा फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना गर्ने कार्य बाँकी नै रहेको छ । यस वर्ष व्यास नगरपालिका वडा नं.५ को टेकन थुम्कीमा राखिन लागेको फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्रको वैकल्पिक स्थान व्यास नगरपालिका वडा नं.४ र वडा नं. १० मा पर्ने वस्तीलाई असर नगर्ने गरी राख्न अध्ययन भइरहेको छ, प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि वडा समिति र टोल विकास संस्थासँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गरिने छ ।
९१. नगरपालिकामा सञ्चालनमा आउने अवस्थामा रहेको व्यास नगरपालिका वडा नं.१३ सुडे स्थित दिसा व्यवस्थापन केन्द्रलाई सञ्चालनमा ल्याइने र सेफ्टी ट्यांक सफाई अभियानलाई निरन्तरता दिइने छ ।
९२. व्यास नगरपालिका अन्तर्गतका नालाहरुलाई टोल विकास संस्थाको सहकार्यमा सफाई अभियान सञ्चालन गरिने छ ।

युवा क्षेत्र

९३. व्यास नगरपालिका अन्तर्गत विभिन्न पेसा, व्यवसाय, अध्ययन र अन्य क्षेत्रमा रहेको सामुदायिक भावना बोकेका उत्साही युवाहरूलाई समेटेर व्यास नगरपालिका युवा परिषद्को पुनर्गठन गरिने छ । नगरका सबै वडा, वर्ग, जातजाती, समूह र समुदायका १८ वर्षदेखि २८ वर्षसम्मका प्रतिभावान युवाहरूका बिचमा स्वस्थ प्रतिष्पर्धा एवं मूल्याङ्कनका आधारमा युवा परिषद्का सदस्यहरू चयन गरिने छ । युवा परिषद्ले युवाका चुनौति र अवसरका बारेमा नगरपालिकासँग निकट रहेर सामुदायिक विकासका कार्यहरूमा सेवा र सहयोग पुऱ्याउने छ । युवाहरूका सरोकारका विषयमा यस परिषद्ले सकारात्मक भूमिका निर्वाह गर्न नगरपालिकासँग सहकार्य गर्नेछ ।
९४. युवाहरूलाई दूर्यसनबाट जोगाउन विद्यालय, टोल संस्था र स्थानीय प्रहरी कार्यालयसँग समन्वय गरी चेतनामूलक तालिम एवं नैतिक शिक्षा दिने व्यवस्था मिलाइने छ । साथै विभिन्न दूर्यसन र संकटमा परेका युवा, बालबालिका, महिला, जेष्ठ नागरिकलाई पुनर्स्थापना गर्न सहयोग पुऱ्याइने छ ।
९५. युवाहरूमा उद्यमशीलता विकास गर्न विभिन्न पेशा व्यवसाय गर्ने इच्छुक युवाहरूलाई स्वरोजगारमूलक तालिमहरू सञ्चालन गरिने छ । वैदेशिक रोजगारमा जाने र वैदेशिक रोजगारबाट फर्की आउने युवाहरूलाई आवश्यक परामर्श सेवा एवं उद्यमशील कार्यमा सहयोग पुऱ्याइने छ ।
९६. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किने र बेरोजगार युवाहरूको रोजगारीलाई प्रत्याभूत गर्न विशेष अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।
९७. व्यास नगरपालिका भित्रका प्रतिभावान युवाहरूलाई सामाजिकीकरणको प्रक्रियामा सहभागी गराई आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक क्षेत्रमा नेतृत्व विकास गर्ने र नगरपालिकासँग अपनत्व विकसित गर्ने कार्य अगाडि बढाइने छ ।

खेलकुद क्षेत्र

९८. व्यास नगरपालिकाका युवाहरूको विभिन्न खेलहरू प्रतिको अभिरुचीलाई व्यवस्थापन गर्न आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरिने छ । नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका वि.पि. वनबाटिका, निर्मल मा.वि., पराशर, चिन्तुटार, कोलढुङ्गा, डिहीगाउँ, वेलवास, शिशाघाट लगायतका खेल मैदानहरूको स्तरीकरण गरी फुटबल, क्रिकेट, भलिबल, व्याडमिन्टन लगायतका खेलहरूको नगर, जिल्ला, प्रदेश, राष्ट्रिय स्तरका प्रतिष्पर्धाहरू सञ्चालन गर्न व्यवस्था मिलाइने छ ।
९९. नगरपालिका भित्र विभिन्न विधाका खेलकुद प्रवर्द्धनका लागि नगर स्तरीय खेलकुद समिति गठन गरी दीर्घकालीन सोचका साथ विभिन्न क्लब, विद्यालय, क्याम्पस, वडा स्तरका प्रतिष्पर्धाहरू सञ्चालन गरिने छ ।
१००. अन्तर माध्यमिक विद्यालय राष्ट्रपति रनिङ सिल्ड, मेयर कप नगर स्तरीय खुल्ला फुटबल प्रतियोगिता, माध्यमिक विद्यालय स्तरीय उपमेयर कप छात्रा फुटबल प्रतियोगिता, खुल्ला व्याडमिन्टन प्रतियोगिता लगायतका खेलहरू सञ्चालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।

पूर्वाधार निर्माण

१०१. वडाका निर्वाचित प्रतिनिधिहरुको उत्तरदायी बढ्ने र वडावासीहरुसँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध स्थापित गर्नका लागि व्यास नगरपालिकाले सबै वडाका लागि सामाजिक न्यायपूर्वक वडाका प्रतिनिधिहरु मार्फत वस्ती, टोल विकास संस्थासँग परामर्श गरी विकास आयोजनाहरु छनौट गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
१०२. वडाले सिफारिस गरेका ठूला पूर्वाधारका आयोजनाहरु नगरस्तरीय आयोजनामा राखी कार्यक्रम ल्याइने छ । महत्वपूर्ण मार्गहरु, खानेपानीका आयोजनाहरु, खेल मैदानहरु, पर्यटकीय प्रवर्द्धनका पार्कहरु, निर्माण हुन बाँकी वडा कार्यालय भवनहरु निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी पूर्वाधारका आयोजनाहरु सञ्चालन गर्ने नीति लिइने छ । सबै वडा कार्यालयहरुमा कालेपत्रे मार्ग लैजाने र आगामी आर्थिक वर्ष भित्र सबै वडा कार्यालयहरु आफ्नै हुने गरी कार्यक्रम तय गरिने छ ।
१०३. नगरपालिकाबाट सञ्चालित योजनाहरुलाई व्यवस्थित तरिकाले सम्पन्न गर्न न्यूनतम एक वडा एक प्राविधिकको व्यवस्था मिलाइने छ । नगरपालिकाबाट छनौट भएका रु.५० लाखभन्दा माथिका विकास आयोजनाहरुलाई प्राथमिकतामा राखी प्रथम चौमासिक भित्र नै निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ ।
१०४. आगामी आर्थिक वर्ष व्यास नगरपालिकामा नगर यातायात संजाल विकास गर्न र नगर बस सञ्चालन गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गराइने छ र आर्थिक वर्ष ०७८।७९ मा नगर बस सञ्चालन गरिने छ ।
१०५. विकास आयोजनाहरुको सञ्चालनमा उपभोक्ताहरुको अपनत्व रहने गरी लागत सहभागितालाई पुनर्विचार गरी न्यूनतम दश प्रतिशतदेखि ३० प्रतिशतसम्म रहने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१०६. शहरी क्षेत्रका चोक, सडक पेट्टी र जीर्ण सडकहरु सडक बोर्ड नेपाल, प्रदेश सरकारको सहयोगमा स्तरीकरण गरिने छ ।
१०७. नगरपालिका भित्र काठे पोलहरु विस्थापन गरी स्टिलको पोलहरु व्यवस्थापन गर्ने र विद्युत नपुगेका घरहरुमा विद्युत पुऱ्याउने कार्यमा संघ प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरिने छ ।
१०८. आ.व.२०७५।०७६ का केही अधुरा योजनाहरु हालसम्म पनि सम्पन्न नभएको अवस्था देखिँदा औचित्यका आधारमा त्यस्ता योजनामा रकमान्तर नगरिने नीति लिइने छ ।

सूचना र सञ्चार क्षेत्र

१०९. नेपाल दूर सञ्चार प्राधिकरणको आयोजनामा व्यास नगरपालिका भित्रका वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था र सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयहरुमा दुई वर्षका लागि निशुल्क इन्टरनेट सेवा प्रदान गर्न वर्डलिनकसँग सहकार्य गरिने छ ।
११०. आम संचार सेवाको गुणस्तरीय र सर्वसुलभ पहुँचको लागि स्थानीय सञ्चार ऐन तर्जुमा गरिने छ । कानून बमोजिम एफ.एम. रेडियो सञ्चालन अनुमति, नवीकरण, नियमन र खारेजीको व्यवस्था गरिने छ ।

१११. नगरपालिकाको सेवा प्रवाहलाई गुणस्तरीय बनाउन र छिटो छरितो रूपमा सेवा प्रवाह गर्न नगरपालिकाको सबै वडाहरूमा कम्प्युटर सर्भिसको सेवालाई अझ प्रभावकारी, भरपर्दो एवं विश्वसनीय बनाइने छ ।
११२. स्थानीय स्तरमा प्रकाशन हुने पत्रपत्रिका, एफ.एम. रेडियो र टेलिभिजनहरूसँग नगरपालिकाको गतिविधि झल्कने गरी कार्यक्रम निर्माण, प्रकाशन र प्रसारण गरी नगरपालिकाको गतिविधि नगरवासीसम्म पुऱ्याउने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । साथै नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा सुविधाहरू र जानकारीमूलक सूचनाहरू मोवाइल एप मार्फत घर घरमा पुऱ्याउने छ ।
११३. कोरोना भाइरसका प्रभावले नेपाली सञ्चार माध्यम संगसंगै व्यास नगरपालिकामा रहेका सञ्चार माध्यम पनि प्रभावित भएका छन् । आर्थिक रूपमा धाराशाही हुँदै गएको सञ्चार क्षेत्र र यसबाट प्रभावित सञ्चारकर्मीहरू पेशाबाटै विस्थापित हुने स्थिति रहेको यस विषम परिस्थिति हुने स्थिति रहेको यस विषम परिस्थितिमा नगर भित्रका सञ्चार माध्यम र सञ्चारकर्मीहरूको हकहितका लागि पत्रकार सहासघ तनहुँको सहकार्यमा निम्नानुसार कल्याणकारी कार्यक्रम निर्माण गरिने छः
- (क) नगर भित्रका सञ्चार माध्यमहरूको वर्गीकरण गरी कल्याणकारी विज्ञापन उपलब्ध गराइने छ ।
- (ख) पत्रकारहरूको वृत्ति विकास गर्न पत्रकारिता उच्च अध्ययनका लागि हरेक वर्ष न्यूनतम १ जना सञ्चारकर्मीलाई छात्रवृत्ति सहयोग उपलब्ध गराइने छ ।
- (ग) नगरपालिकाको आर्थिक, कृषि तथा पूर्वाधार विकास सम्बन्धी विषयमा समाचार सङ्कलन, रिपोर्टिङ्ग सम्बन्धी विशिष्ट तालिम सञ्चालन गर्न सहयोग पुऱ्याउने ।
११४. कोरोना भाइरसको प्रभावले दिएको चुनौतिले हाम्रा विभिन्न पेशा, व्यवसाय, अध्ययन, अध्यापन कार्यमा इन्टरनेटमा आधारित व्यवसायिक समाधानहरू खोजिनुपर्ने देखिन्छ । यस सन्दर्भमा नगरका व्यवसायिक, शैक्षिक, कृषि र अन्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित संस्थाहरू र विज्ञहरूको सहभागितामा डिजिटल प्रविधिको प्रयोगले स्थानीय बजार र व्यवसायलाई नगरभन्दा बाहिर विश्व स्तरसम्म विस्तार गर्न, अनुभवको आदानप्रदान गर्न, स्थानीय डिजिटल नक्सा निर्माण, कृषि र पर्यटन क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा यूवाहरूको सहयोग लिइने छ ।
११५. व्यास नगरपालिकामा अपाङ्गता, बाल, लैङ्गिकमैत्री सञ्चार अभियानलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।

पुस्तकालय व्यवस्थापन

११६. पछिल्लो समय पुस्तकालयलाई विभिन्न विषयहरूमा अन्तरक्रिया, छलफल, सिकाई केन्द्र र नवनिर्माणको सोच विस्तार गर्ने स्थलका रूपमा विकसित भइरहेको छ । यस कार्यका लागि नगर भित्रका क्याम्पस र विद्यालयहरूको पुस्तकालयहरूलाई प्रविधिमैत्री बनाई स्तरीकरण गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याइने छ ।
११७. व्यास नगरपालिका भित्र “व्यास नगर पुस्तकालय” सञ्चालन गरिने छ र उक्त पुस्तकालयमा इलाइव्रेरी प्रवर्द्धन, नियमित छलफल कार्यक्रम, सिनेमा डकुमेन्ट्री प्रदर्शन, सृजनशील

कार्यशाला, यूवा केन्द्रित ज्ञान सिप तालिमहरु, सबै धर्म परम्पराको अध्ययनहरु सञ्चालन गरिने छ ।

न्याय तथा मध्यस्थता

११८. संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले प्रत्याभूत गरेको न्यायिक समिति र मध्यस्थता विधिलाई स्तरीय एवं विश्वसनीय बनाइने छ ।
११९. न्यायिक समितिका पदाधिकारी सदस्यहरु र मध्यस्थकर्ताहरुको क्षमता अभिवृद्धिका विभिन्न कार्यक्रमहरु ल्याइने छ । साथै हरेक वडाहरुमा मध्यस्थता विधिद्वारा मेलमिलाप गराई न्यायिक विश्वास र सुरक्षाको अनुभूति दिलाउन मेलमिलाप केन्द्र स्थापना गरिने छ । नगरपालिकाको न्यायिक समितिको इजलासलाई व्यवस्थित गरिने छ ।
१२०. असहाय, जेष्ठ नागरिक, अनाथ बालबालिकाहरुको न्यायिक प्रकृयालाई निशुल्क सेवा प्रदान गरिने छ ।

महिला, जनजाति, अपाङ्गता, दलित उत्थान क्षेत्र:

१२१. व्यास नगरपालिकाका महिला जनप्रतिनिधिहरुको नेतृत्व र क्षमता विकास गर्नका लागि प्रशिक्षण, अवलोकन भ्रमण, अनुसन्धानात्मक गतिविधिहरु सञ्चालन गर्ने र अनुभव आदान प्रदान गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
१२२. नगरपालिका भित्रका महिला सहकारी, आमा समूह, विभिन्न विपन्न र दलित जातिय समूहका महिलाको क्षमता तथा सिप विकासका लागि उपप्रमुख महिला सिप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
१२३. स्वास्थ्य संकटमा रहेका विपन्न महिलाहरुलाई आर्थिक सहयोग प्रदान गरी जीवन रक्षामा सहयोग पुऱ्याइने छ । साथै जेष्ठ नागरिक आश्रम तथा सेवा केन्द्रहरु सञ्चालनमा सहयोग पुऱ्याइने छ ।
१२४. व्यास नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने सबै जाती जनजातिहरुको मौलिक संस्कृतिलाई संरक्षण गरिने छ । कुसुण्डा, बोटे, चेपाङ, दरै, कुमाल, दुरा, मगर, गुरुङ, नेवार, मुस्लिम, अन्य जातका साँस्कृतिक एवं जीवन उपयोगी सिपमूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न सहयोग पुऱ्याइने छ । साथै सबै जाति जनजातिहरुको मौलिकता भल्कने गरी संग्रहालयहरु निर्माणमा सहयोग पुऱ्याइने छ ।
१२५. दलित महिलाहरुको नेतृत्व एवं सिप विकासका विविध कार्यक्रम मार्फत सशक्तिकरण गरिने छ ।
१२६. व्यास नगरपालिका भित्र बसोबास गरेका सम्पूर्ण अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको पहिचान गरी आवश्यक कार्यक्रमहरु लागु गरिने छ ।
१२७. नगरपालिकाले पहिचान गरेका पूर्ण असक्त अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई सम्मानित तरिकाले जीवन निर्वाह गर्न आवश्यक पर्ने विशेष सेवाहरु, जनचेतना तथा सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
१२८. अपाङ्गता समावेशी शैक्षिक पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्दै उनीहरुको सिप, दक्षता अभिवृद्धि, स्वआर्जन रोजगारीको अवस्थामा सुधार ल्याउन सम्बन्धित शिक्षालय, सेवा प्रदायक संस्थाहरुसँग समन्वय गरी उनीहरुलाई स्वावलम्बी जीवन बाच्नका लागि सहयोग गरिने छ ।

१२९. व्यास नगरपालिका भित्र बसोबास गर्नुहुने सम्पूर्ण दलित वर्गको सम्मान गर्दै सिप तथा क्षमता विकासका विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
१३०. व्यास नगरपालिकामा बसोबास गर्ने नगरवासीको बहुसंस्कृति पहिचानलाई संरक्षण गरी अभिलेखबद्ध एवं संग्रहालयको व्यवस्था गरिने छ ।

सुशासन र दक्षजनशक्ति

१३१. कर्मचारी समायोजन सम्पन्न भएकोले व्यास नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा सुविधालाई प्रभावकारी बनाउन नगरपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भे (O & M Survey) बाट प्राप्त प्रतिवेदन आगामी आर्थिक वर्षदेखि क्रमशः लागु गरिने छ । नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका विभिन्न योजना आयोजना वा क्रियाकलापहरूको खर्च प्रत्येक चौमासिकमा सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था गरिने छ । नगरपालिकामा कार्यरत जनशक्तिलाई विषयगत तालिम प्रदान गर्दै दक्ष बनाइने छ ।
१३२. नगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवाहरूको कार्यान्वयनका लागि समय सिमा सहितको नागरिक वडापत्रलाई समयानुकूल कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
१३३. नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा सुविधालाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण, निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूसँग सम्वाद कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइएको र सोलाई निरन्तरता दिइने छ ।
१३४. नगरपालिकाको विभिन्न शाखामा पूर्णरूपमा सफ्टवयर जडान गरी प्रभावकारी र मितव्ययी सेवा सुविधा प्रदान गर्ने गरी व्यवस्था मिलाइने छ ।
१३५. सबै वडाहरूका टोल विकास संस्था, युवा क्लब लगायतका सामाजिक संघ संस्था मार्फत महामारी रोगको सचेतना र क्षमता विकासमा विविध कार्यक्रमहरू लागु गरिने छ ।

विविध

१३६. सबै धर्म र सम्प्रदायका व्यक्तिहरूले मृत्युपछि आ-आफ्नो धार्मिक आस्था अनुसार अपनाइने परम्परामा सहयोग पुऱ्याइने छ ।
१३७. नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूलाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय अध्ययन अवलोकन भ्रमण गराई नगरपालिकाको विकास अभियानमा अनुभव आदान प्रदान गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
१३८. व्यास नगरपालिका भित्र पार्किङको व्यवस्था गरिने छ । शहरी वडाहरूमा भएका नालाहरूबाट आएको पानीलाई सुद्धीकरण प्लान्ट स्थापना गर्नका लागि अध्ययन पुरा गरिने छ ।
१३९. व्यास मार्गको वैकल्पिक निकासका लागि बैरेनीबाट माथिल्लो भेत्तरी हुँदै मादी नदीको पुलबाट बजार प्रवेश गर्ने र बुद्धसिं मार्गलाई करंकाठ बसपार्कमा जोड्नका लागि बुद्धी खोलाको किनार किनारै निकास दिने कार्यमा नगरपालिकाले प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी अगाडि बढाउन पहल गरिने छ ।
१४०. व्यास नगरपालिका भित्रका शवदाह स्थलहरूलाई स्तरीकरण गर्दै विद्युतीय शवदाह गृह स्थापना गर्न जमिनको व्यवस्था गरिने छ ।

१४१. व्यास नगरपालिका र स्थानीय दाताहरुको सहयोगमा निर्माण कार्य सम्पन्न भई सञ्चालन हुने अवस्थामा रहेका व्यास नगरपालिका वडा नं.३ स्थित मानव सेवा भवनको व्यवस्थित सञ्चालनको व्यवस्था मिलाइने छ ।
१४२. नगरपालिकाको एकीकृत विकासमा नगरपालिका भित्रका सबै टोल विकास संस्थाहरूसँग समन्वय गरी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
१४३. उपभोक्ता हित र संरक्षणका लागि उपभोग्य वस्तुहरुमा गुणस्तर कायम गर्ने, बजार मूल्यमा एक रुपता ल्याउने र अस्वभाविक मूल्यलाई नियन्त्रण गर्ने जस्ता कार्यलाई जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, खाद्य तथा गुणस्तर नियन्त्रण डिभिजन कार्यालय, उद्योग बाणिज्य संघ, राष्ट्रिय उपभोक्ता हित मञ्च, सञ्चारकर्मी आदिको सहकार्यमा स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार बमोजिम बजार अनुगमन एवं नियमन कार्यलाई प्रभावकारी ढंगले अगाडि बढाइने छ ।
१४४. लोकतन्त्र स्थापना र संबर्द्धन गर्ने अभियानमा सहादत प्राप्त गर्नुहुने शहिदहरु र ऐतिहासिक महत्वपूर्ण व्यक्तिहरुको सम्मानका लागि विभिन्न स्मारक, अध्ययन केन्द्र, मार्गहरु र अन्य विकास आयोजनाहरुको नामाकरण गरिने छ ।
१४५. स्थानीय तहको निर्वाचन कै दिनमा हत्या गरिनु भएका व्यास नगरपालिका वडा नं.१ निवासी साहित्यिक एवं शैक्षिक व्यक्तित्व स्व. विक्रम परियारको सम्मानमा विक्रम पार्क निर्माण सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
१४६. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को प्रावधान अनुसार वडा सिमाना हेरफेर सम्बन्धी सिफारिस गर्न अध्ययन समिति गठन गरी अध्ययन प्रतिवेदन हिउँदै नगर सभामा पेश गराई आवश्यक निर्णय लिइने छ ।

अध्यक्ष महोदय,

१४७. यो नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनबाट संघीय लोकतान्त्रिक गणतान्त्रात्मक शासन व्यवस्थाप्रति नगरवासीको विश्वास बढ्ने, उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि हुने, उद्यमशीलताको विकास हुने, सामाजिक न्यायपरक सन्तुलित विकास र सामाजिक विभेदको अन्त हुने अपेक्षा गरेको छु । नगरपालिकाको सुन्दरता, नगरवासीको सुख र समृद्धि एवं लोकतन्त्रका आधारभूत मूल्य मान्यताको सम्बर्द्धन गर्नका लागि यो नीति तथा कार्यक्रमले सहयोग पुऱ्याउने छ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

अन्तमा नगरपालिकाको विकास अभियानमा आग्रह पूर्वाग्रहबाट माथि उठी सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार र वर्तमान तथा पूर्व जनप्रतिनिधिहरु एवं विज्ञहरुको अनुभव, परामर्श र सल्लाहलाई सदुपयोग गर्न नगरपालिका प्रतिवद्ध रहेको विश्वास दिलाउन चाहन्छु । यो नीति तथा कार्यक्रमलाई आत्मसाथ गर्दै सफल बनाउने कार्यमा सम्पूर्ण नगर सभासदज्यूहरु मार्फत नगरवासीमा सहयोग पुऱ्याई दिनुहुन हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

धन्यवाद ! जयनेपाल !!

मिरा जोशी
उपप्रमुख